

ומה שנאמר במשנה הוא שבקידוש בית שני אכלו את הפנימית
 ושרפו את החיצונה על פי הוראת שעה של נביא, וכמו כן תמיד
 כאשר מוסיפים על העיר, על פי הוראת שעה של נביא בוררים איזו
 תורה נאבלת, ועל פי נביא בוררים איזו תורה נשרפת.
 שנינו במשנה: כל שלא נעשית ככל אלו בו' הנכנס לשם אין חייב
 עליה.

הגמרא דנה בקידוש העיר או העזרה שלא התקיימו בו כל התנאים
 האמורים במשנה: איתמר, רב הונא אמר, 'כל שלא נעשית ככל
 אלו' תנן – שנינו במשנתנו, ופירוש הדברים הוא שאם היה חסר
 בקידוש העזרה אפילו אחד מהתנאים המנויים במשנה, אין חייבים
 על כניסה אליה בטומאה. ורב נחמן אמר, 'באחת מכל אלו' תנן,
 כלומר שקידוש שלא התקיים בו אף אחד מן התנאים הללו אינו
 מועיל, אולם די אפילו באחד מהם כדי שתחול קדושה גמורה.

עזרא קידש את ירושלים כאשר נשלמה בניית החומה (נחמיה יב כו-מד)
 מבלי שיתקיימו כל התנאים שנאמרו במשנה, ושני החולקים
 מסבירים את הדבר בדרכים שונות. הגמרא מבארת מהו שורש
 מחלוקתם של רב הונא ורב נחמן: רב הונא אמר שבכל אלו' תנן,
 הואיל וקפבר – הוא סובר שהקדושה הראשונה שנתקדשו ירושלים
 והעזרה על ידי דוד ושלמה, בקדושה זו קדושה לשענתה, וקדושה
 גם לעתיד לבא – לאחרי שתחבר, וכיון שקדושה זו לא בטלה
 בחורבן, לא היה צורך לקדש מחדש כששבו מן הגולה, ועזרא ובר
 בעלמא הוא העבד – קידוש שעשה עזרא לא היה אלא זכר לדבר,
 ואין ללמוד ממנו את דיני קידוש העיר והעזרות. ואילו רב נחמן אמר
 שבאחת מכל אלו' תנן, הואיל וקפבר קדושה ראשונה קדושה
 לשענתה ולא קדושה לעתיד לבא, ובחורבן בטלה הקדושה, ועזרא
 קדושה קדישה – וקידושו של עזרא הוא אשר קדושה מחדש, אף על
 גב דלא הוה – שלא היו אז אורים ותומים, מכאן שאין צורך בכל
 תנאי המשנה כדי לקדש.

הגמרא מקשה על רב נחמן הסובר שהתנאים שנמנו במשנה אינם
 מעכבים – איתניביה – הקשה רבא לרב נחמן, שנינו במשנתנו, 'כל
 שלא נעשית ככל אלו הנכנס לשם אין חייב עליה'. הרי מפורש
 שאם קידשו את העזרה בלא שהיו כל אלו לא חלה קדושה גמורה.
 מתרצת הגמרא: תני – שנה, כלומר, יש לשנות במשנה 'באחת מכל
 אלו'.

הגמרא מקשה על רב נחמן מברייתא: תא שמע ששנינו בברייתא
 (תוספתא סנהדרין פ"ג ה"ב), אבא שאול אומר, שני ביצעין – שתי ביצות
 היו בבהר המשחה – הר היתים והסמוך לירושלים, תחתונה
 ועליונה – שתיהן היו בשיפוע ההר, אחת בגובה ההר ואחת
 בשיפוליה. התחתונה נתקדשה בקדושת ירושלים, וקדושה נעשה
 בכל אלו – עם כל התנאים שנאמרו בקידוש. ואילו העליונה לא
 נתקדשה ככל אלו, אלא פירי עולי הגולה בזמן בית שני, שלא
 במלך ושלם באורים ותומים, ולפיכך לא חל עליה דין קדושת העיר
 גמורה. והתחתונה שהיתה קדושה גמורה, היו עמי הארץ נכנסין
 לשם ואוכלין שם קדשים קלים, כדון קדשים קלים שנאכלים בכל
 העיר, אבל לא מעשר שני, שהיו משתדלים לקיים בו מצוה מן
 המובחר, והיו נכנסים לאכול דווקא בתוך החומה הפנימית, ונתקברם
 – תלמידי חכמים, היו אוכלין שם קדשים קלים ומעשר שני, כיון
 שהמקום קדוש בקדושת העיר וראוי לאכילתם בו. ואילו העליונה
 שלא היתה קדושה גמורה, עמי הארץ היו נכנסין שם ואוכלין
 שם קדשים קלים, שלא ברצון חכמים, שכיון שהיה המקום מוקף
 חומה לא הכירו שהוא אינו ראוי לאכילת קדשים ולא הטיחו עצמם
 להכנס אל תוך החומה הפנימית, אבל לא מעשר שני, שהיו הירי
 בו, כמבואר, ומה לא אובדן שם לא קדשים קלים ולא מעשר
 שני. וכפני מה לא קדושה קדושה גמורה, משום שאין מוסיפין
 על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים
 וכסנהדרין של שבועים ואחד ובשתי תודות ובשיר, ובזמן שעלו מן
 הגולה לא היו להם כל אלו, לפיכך הקדושה שקדושה לא היתה
 קדושה גמורה. שואלת הברייתא: ולמה קדושה.

הגמרא מפסיקה את הברייתא כדי לבאר את מה שקשה בה. מקשה

הגמרא: מה פירוש השאלה 'למה קדושה', תא אמרת – הרי זה
 עתה אמרה הברייתא שלא קדושה.

הגמרא מבארת את הברייתא, וחוזרת להביא את המשך דבריה.
 מבארת הגמרא: אלא כונת השאלה 'למה קדושה' היא למה
 הכניסוה – מדוע הוסיפו לעיר בהיקף חומה ובקידוש, על אף
 שעלולה לצאת מכך תקלה. ומשיבה הברייתא: מפני שתורפה –
 המקום הגלוי של ירושלים היתה, כיון שהיתה גבוהה ממנה, ונתקה
 היא ירושלים ליבבש משם. הרי מוכח מהברייתא שאין קדושה גמורה
 חלה אלא כשהתקיימו כל התנאים שבמשנה, וקשה על רב נחמן.

הגמרא מבארת שנידון מחלוקתם של רב הונא ורב נחמן שני
 במחלוקת תנאים, ולפיכך לא קשה על רב נחמן: תנאי היא – נחלקו
 תנאים בנידון זה, האם קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבא או לא.
 ותנאי בברייתא, אמר רבי אליעזר, שמעתי מרבתי, שבשהיו בזמן
 כהיכל בימי עזרא, עשו קלעים – יריעות למחיצה להיכל – במקום
 כתלי ההיכל שעדיין לא נבנו, ואת הכתלים בנו בסמוך לקלעים, וכן
 עשו קלעים לעזרות כשהיו בונים את חומת העזרות. אלא שבהיכל
 עשו את הקלעים בצד הפנימי של מקום הכתלים, והיו בזמן מפורש,
 ובעזרות עשו את הקלעים בצד החיצוני של מקום החומה, והיו בזמן
 אותה מפורש.

ממשיכה הברייתא ומביאה את דברי רבי יהושע: אמר רבי יהושע,
 שמעתי מרבתי, שמקריבין קרבנות במקום המקדש אף על פי שאין
 בית, כלומר שנפלו כתליו של בית המקדש, ואוכלין קדשי קדשים
 בתחום העזרה אף על פי שאין קלעים – מחיצות סביב מקום
 העזרה, ואוכלים קדשים קלים ומעשר שני בירושלים אף על פי
 שאין לה חומה, מפני שקדושה ראשונה קדושה לשענתה וקדושה
 לעתיד לבא, והקדושה לא בטלה אף שחרבו העיר והמקדש.

הגמרא מפרשת את דעת רבי אליעזר כמחלוקת עם רבי יהושע.
 שואלת הגמרא: לוא מכלל – האם לא משמע מהברייתא דרבי
 אליעזר כבר לא קדושה לעתיד לבא, שמאחר שהקדושה
 הראשונה בטלה הרי כל זמן שאין בית אי אפשר להקריב, ולשם כך
 עשו קלעים במקום כתלי ההיכל, כדי להכשיר את העזרה להקרבת
 קרבנות גם קודם שתסתיים הבנייה.

הגמרא דוחה פירוש זה ומבארת את דברי רבי אליעזר. דוחה
 הגמרא: אמר ליה רבינא לרב אשי, מנאי – מנין שיש כאן מחלוקת,
 דלמא דבולי עלמא – אולי בין רבי אליעזר ובין רבי יהושע מסכימים
 שקדושה ראשונה קדושה לשענתה וקדושה לעתיד לבא, וזר מאי
 דשמיע ליה קאמר וזר מאי דשמיע ליה קאמר – וכל אחד מהם
 אמר מה ששמע מרבתי, ורבי יהושע לא בא לחלוק על רבי
 אליעזר, כיון שרבי אליעזר כלל לא דיבר על ענין הקדושה.

וכי תימא – ואם תקשה ותאמר, אם כן קלעים לרבי אליעזר למה
 לי, הרי אפשר להקריב גם בלא קלעים, יש לפרש שהם נעשו
 לצניעותא בעלמא – לשם צניעות בלבד, שלא יהיה מקום הקודש
 פרוץ וגלוי.

המשנה בערבין (ג) מונה כמה שמות עיירות שהיו מוקפות חומה
 מימות יהושע, להודיע שיש לבתיקן דין בתי ערי חומה. הגמרא
 מביאה ברייתות הדנות בדברי המשנה, והתנאים ששנו אותן הם
 החולקים האם קדושה לעתיד לבא או לא: אלא הני תנאי – אלו הם
 התנאים החולקים בזה, ותנאי בברייתא, אמר רבי ישמעאל ברבי
 יוסי, למה מנו חכמים במשנה (ש) דווקא את העיירות האלו ואמרו
 שהן מוקפות חומה מימות יהושע ויש לבתיקן דין בתי ערי חומה,
 והיו עיר עיר רבות שלא מנו אותן, והיה להם למנותן. אלא
 שבשעלו בני הגולה מבבל, מצאו את אלו וקידשום, אבל
 הראשונות – עיירות אחרות מוקפות חומה שהיו לפני החורבן במלך
 מקדושתן משכבטלה קדושת הארץ, וכיון שלא קדשו מחדש אין
 צורך למנותן.

אומרת הגמרא: אלא קפבר – מוכח שרבי ישמעאל ברבי יוסי סובר
 שקדושה ראשונה קדושה לשענתה ולא קדושה לעתיד לבא, משום
 שאם קדושה לעתיד לבא, הרי כל עיר שהיתה מוקפת חומה מימות
 יהושע עדיין עומדת בקדושתה.

21 יוסי - מצינו סתירה בין דברי רבי ישמעאל ברבי יוסי ברבייתא
 22 הראשונה, שבה מוכח שסובר שלא קידשה לעתיד לבא, ובין דבריו
 23 ברבייתא השניה, שבה אמר במפורש שקידשה לעתיד לבא.
 24 מתרצת הגמרא: איבעית אימא - אם תרצה תוכל ליישב זאת כך,
 25 תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל בר יוסי - שני תנאים הם ששנו
 26 את שתי הבריות, ונחלקו מהי דעתו של רבי ישמעאל ברבי יוסי,
 27 האם קידשה לעתיד לבא או לא.
 28 הגמרא מתרצת תירוץ נוסף, ואיבעית אימא - ואם תרצה אפשר
 29 לתרץ בדרך אחרת, תדא מיניהו - אחת מהבריות רבי אלעזר בר
 30 יוסי אמרה, ולא רבי ישמעאל ברבי יוסי אשר אמר את הבריות
 31 השניה.
 32 הגמרא מביאה בריתא אשר ממנה אכן נראה שרבי אלעזר ברבי
 33 יוסי אומר שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא: דתנאי - שהרי
 34 שנינו ברבייתא, רבי אלעזר בר יוסי אמר, נאמר בתורה (ויקרא כה ל)
 35 על בית מבתי ערי חומה וקם הבית אשר בעיר אשר לוא חומה
 36 לצמיתת לקנה אתו, קרי לו, והיינו שיש לעיר חומה, אולם כתוב
 37 'לא', משמע שאין לה חומה, ללמד שהדין האמור בפסוק נאמר אף
 38 על פי שאין לו - לעיר עכשיו חומה, ורק הנה לו קודם לכן. הרי
 39 שהוא סובר, שאף על פי שחרבה חומתה, עדיין העיר קדושה
 40 בקדושתה הראשונה.

1 הגמרא מקשה על בריתא זו מבריתא אחרת: ורמינהי - וקשה
 2 מבריתא, ששנינו, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי, וכי רק עירות
 3 אלו שנמנו במשנה בלבד היו מוקפות חומה מימות יהושע, והלא
 4 כבר נאמר בערים שכבש משה בעבר הירדן המזרחי, ששים עיר כל
 5 חבל ארזוב ממוקפת עוג בפשן. כל אלה ערים בצורות חומה
 6 גבוהה' (דברים ג ד-ה). אלא למה מנו חכמים דוקא את אלו, משום
 7 ששעלו בני הגולה מצאו את אלו בדרך ביאתם, וקידשוים.
 8 הגמרא מפסיקה את הבריתא כדי לבאר את מה שקשה בה. מקשה
 9 הגמרא: מדוע אמרה הבריתא שחזרו וקידשוים השתא - עכשיו,
 10 מלבד הקדושה הראשונה שנתקדשו בראשונה, הא אמרין לקמן -
 11 הרי בריתא זו עצמה נאמר בסמוך דלא צריכא לקדושי - שאין
 12 צורך לקדש את העירות מחדש מפני שמעולם לא בטלה קדושתן.
 13 מבארת הגמרא: אלא ודאי הוונתה היא שמצאו את אלו בדרכם,
 14 ומנאום.
 15 הגמרא חוזרת להביא את המשך הבריתא: ולא אלו בלבד, אלא
 16 כל עיר שתעלה בדרך מסורת מאבותיך שהיא מוקפת חומה
 17 מימות יהושע בן נון, כל המצות האלו שנהגות בעירות המוקפות
 18 מימות יהושע, נהגות גם כה, מפני שקדושה ראשונה קידשה
 19 לשעתה וקידשה לעתיד לבא.
 20 מקשה הגמרא: קשיא דרבי ישמעאל בר יוסי אדרבי ישמעאל בר

המשך ביאור למס' שבועות ליום שיש עמ' ב

23 לדמות ולומר שנה הנשבע חייב בכל שהוא, שדעת הנשבע על
 24 האכילה של תורה, וכיון שאינה אלא בכזית, אם אבל פחות מכך
 25 פטור. אמר להם רבי עקיבא, וכי היכן מציינו במדרב ומביא קרבן
 26 על ביטול דיבורו כדי שנאמר שבוטלה לכך גם זה הנשבע מדרב
 27 ומביא קרבן על ביטול דיבורו. וכיון שאיסור שבועה תלוי בביטול
 28 דיבורו, אף האוכל כל שהוא עובר על שבועתו, שהאומר 'לא אוכל'
 29 דעתו לאסור עצמו אפילו בכל שהוא.

נמרא

30 הגמרא מקשה סתירה לגבי משמעות 'שבועה שאוכל': שנינו
 31 במשנתנו 'שבועה שאוכל ושל לא אוכל', למימרא - מכאן מבואר
 32 דהלשון 'שבועה שאוכל' דאכילה משמע - משמעותה 'שאיני
 33 אוכל'. ורמינהי - וקשה ממה ששנינו במקום אחר, אדם שאמר
 34 לחבירו אחת מלשונות דלהלן: א. שבועה לא אוכל לך, ב. שבועה
 35 שאוכל לך, ג. לא שבועה שלא אוכל לך, הרי זה אסור לאכול משל
 36 חבירו, שמשמעות לשונות הללו היא כדלהלן: א. 'שבועה לא אוכל
 37 לך', שבועה עלי שלא אוכל משלך, ב. 'שבועה שאוכל לך', באיסור
 38 שבועה יהיה עלי מה שאוכל משלך, ג. 'לא שבועה שלא אוכל לך',
 39 לא יהיה עלי באיסור שבועה מה שלא אוכל משלך, אבל מה שאוכל
 40 משלך יהיה באיסור שבועה. ומבואר שמשמעות 'שבועה שאוכל לך'
 41 לאסור את האכילה, ולא לחייב את עצמו לאכול כפי שמוכח
 42 ממשנתנו.
 43 מתרץ אביי: אמר אביי, לעולם דאכילה משמע, ומבריתא לא
 44 קשיא, שיש לחלק, כאן מדובר במסרבין בו - מפצירים בו לאכול
 45 וקאן בשאין

1 אית ליה - אבל יש לו מקור לכך מהלכה למשה מסיני, קא משמע
 2 לן - לכן השמיענו ריש לקיש, שדעת רבי ישמעאל היא שאין צריך
 3 ידיעה בתחילה.

הדרן עלך ידיעות הטומאה

פרק שלישי - שבועות שתיים

6 הפרק שלפנינו עוסק בדיני שבועת ביטוי ושבועת שוא. שבועת ביטוי,
 7 הוא שנשבע לעשות דבר בעתיד או לא לעשותו, או שנשבע לשעבר
 8 שכך וכך היה המעשה. העובר עליה, אם היה מזיד לוקה, ואם היה
 9 שוגג מביא קרבן עולה ויורד.

משנה

10 שבועות ביטוי הן שתיים - שני אופנים הכתובים בתורה בפירוש, שהן
 11 ארבע - ועם האופנים שנתרבו ממדרש חכמים, הם ארבעה סוגים.
 12 המשנה מבארת את ארבעת האופנים: שבועה שאוכל ושבועה שלא
 13 אוכל, הן דוגמאות לשני האופנים המפורשים בתורה, שנאמר (ויקרא
 14 ה ד) 'או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להטיב, ומשמע
 15 שהיא שבועה להבא, ופירוש 'להטיב' כגון לאכול שהוא מטיב
 16 לגופו, ו'להרע' כגון שלא לאכול, שמענה את עצמו.
 17 ושני האופנים הנוספים הם, שבועה שאוכלתי ושבועה שלא אוכלתי,
 18 שהן שבועות לשעבר, ודרשו להלן (כו) שגם הם בכלל שבועת ביטוי.
 19 המשנה מבארת פרטי הדינים: אמר שבועה שלא אוכל, ואכל כל
 20 שהוא, חייב, דברי רבי עקיבא. אמרו לו חכמים לרבי עקיבא, היכן
 21 מציינו באוכל כל שהוא מדבר האסור שהוא חייב, כדי שנוכל

55 – לא נשנה דין זה, שחייב על השתחוייתו אף אם מיהר בה, אלא
 56 כשהחזיר פניו והשתחוה בלפי פנים בזמן שהיה עליו לצאת, אבל
 57 אם השתחוה בלפי חוץ, שהוא בדרך יציאתו, שקה אין – דווקא
 58 אם שהה כשיעור השתחואה חייב, אבל אם לא שקה, לא.
 59 הגמרא מביאה שמעוה זו בלשון אחרת: איבא דמתני לה אסיפא –
 60 יש ששנו את דברי רבא על הסיפא של הדין, נאמר במשנה או
 61 ששקה בכדי השתחואה, מדייקת הגמרא, מפלל השתחואה
 62 גופה פעיא שחייב – משמע מזה שבהשתחואה עצמה צריך שהייה
 63 כדי להתחייב, ועל זה אמר רבא, לא שנו – לא נשנה דין זה שחייב
 64 על ההשתחואה רק אם שהה בה, אלא כשהשתחוה בלפי חוץ,
 65 אבל אם השתחוה בלפי פנים חייב אף על גב דלא שקה.
 66 הגמרא מבארת את המשנה על פי הלשון השניה: והכי קאמר – וכך
 67 מתפרשים דברי המשנה, והשתחוה היינו בלפי פנים, ולכן חייב אף
 68 על פי שלא שהה בהשתחוייתו, או שלא השתחוה, אלא ששקה כדי
 69 שיעור השתחואה, דהיינו השיעור הנצרך כדי להתחייב בכה
 70 השתחואה בלפי חוץ – במקרה שהשתחוה בלפי חוץ, חייב.
 71 הגמרא מבארת מה היא השתחואה בלי שהייה לפי הלשון השניה.
 72 שואלת הגמרא: היכי דמי – כיצד היא השתחואה דאית בה – שיש
 73 בה שהייה, והיכי דמי השתחואה דלית בה – שאין בה שהייה.
 74 משיבה הגמרא: השתחואה דלית בה שהייה, זו פריעה פלמא –
 75 כריעה בלבד היא, ואילו השתחואה דאית בה שהייה, זו השתטחות
 76 על הארץ בפשיטת ידים ורגלים.
 77 הגמרא מבארת מה הוא שיעור ההשתחואה. שואלת הגמרא: וכמה
 78 הוא שיעור השקיה כדי השתחואה בפשיטת ידים ורגלים. משיבה
 79 הגמרא: פליגי בה – נחלקו בדבר רבי יצחק בר נחמני ורבי דעימיה
 80 – והאחד החולק עמו, ומנו – ומי הוא, רבי שמעון בן פוי. ואמרי
 81 לה – ויש שאמרו כך, רבי שמעון בן פוי ורבי דעימיה, ומנו רבי
 82 יצחק בר נחמני, ואמרי לה – ויש אומרים שהחולק על רבי שמעון
 83 בן פוי הוא רבי שמואל בר נחמני. חד – אחד מהחולקים אמר
 84 שהשיעור הוא כמימריה דהאי פסוקא – כשיעור אמירת פסוק זה
 85 בשלמותו, וחד אמר שהשיעור הוא כשיעור אמירתו מ'ויברעו'
 86 לסיפא – וחד הפסוק המדובר הוא, 'וכל בני ישראל רואים'
 87 בדרת האש וכבוד ה' על הרים, ויברעו אפים ארצה על הרצפה
 88 וישתחוו, והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו' (דברי הימים ב' ז'
 89 הגמרא מביאה ברייתא המבארת מה היא כריעה ומה היא
 90 השתחואה: תנו רבנן ברייתא, קריעה המוזכרת בכתובים, היא על
 91 אפים, שמתכופף כשהוא עומד על רגליו, מבלי להניח את הברכים
 92 והזרועות על הארץ, עד שפניו מגיעות לארץ, וכן הוא אמר 'ותקד'
 93 בת שבע אפים ארץ' (מלכים א' א' לא) שלא היו על הארץ אלא פניה
 94 בלבד. פריעה המוזכרת בכל מקום, היא על הרפים, שכורע על
 95 ברכיו ומתכופף עד שפניו מגיעות לארץ. וכן הוא אמר 'מפרוע על
 96 ברכיו' (שם ח' ד). סתם השתחואה האמורה בתורה זו היא פשיטת –
 97 ישור ה'דים והרגלים תוך השתטחות על הארץ, וכן אמר 'הבוא
 98 נבוא אני ואמך ואחידך להשתחוות לה' ארצה' (בראשית לו ז').
 99 על כניסה לעזרה או שהייה בה בטומאה במזיד, יש חיוב מלקות.
 100 הגמרא מסתפקת האם שיעור שהייה שנאמר בחיוב קרבן בשוגג
 101 נאמר גם בחיוב מלקות שבמזיד: פעי רבא, אדם שנטמא בעזרה
 102 בשוגג והתרו בו שלא להתעכב בה, האם צריך שהייה בשיעור כדי
 103 השתחואה לחיוב מלקות, או אין צריך שיעור שהייה למלקות,
 104 וחייב אף בפחות מכך. והספק הוא, האם רק לחיוב קרבן גמירי –
 105 קיבלו חכמים מהו שיעור שהייה, אך לענין מלקות לא גמירי שיעור
 106 לשהייה, וכיון שאין שיעור לדבר חייבים אף בפחות מכדי
 107 השתחואה,

1 שנינו במשנה: נקמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וכו' והשתחוא
 2 או שהיה וכו' חייב.
 3 הגמרא מבררת את מקור הדין שגם הנטמא בעזרה חייב על שהייה
 4 בה. שואלת הגמרא: על טומאה שנטמא אדם בהיותו בעזרה מנלן
 5 שחייב על שהייתו בה. משיבה הגמרא: אמר רבי אלעזר, בתוב אחד
 6 אומר את משפן ה' טמא ונקרתה' (בבבבב יט ג), וכתוב אחד אמר
 7 ונקרתה וגו' כי את מקדש ה' טמא' (שם ב) (ואם אינו ענין – כיון
 8 שאין צורך בכתוב השני בשביל ללמוד חיוב כרת לטומאה שנטמא
 9 בה פחזי, שכבר נלמד מהכתוב הראשון, תנהו ענין – יש ללמוד
 10 ממנו דבר אחר, את חיוב הכרת לטומאה שנטמא בפנים).
 11 הגמרא מקשה מברייתא האומרת ששני הכתובים נצרכים. מקשה
 12 הגמרא: וקראי מיתרי – וכי יש כאן כתובים מיותרים, הא מיצריך
 13 צריכי – הלא שניהם נצרכים, דתניא בברייתא, רבי אלעזר אומר,
 14 אם נאמר 'משפן', דהיינו הכתוב הראשון, למה נאמר 'מקדש' –
 15 הכתוב השני, ואם נאמר 'מקדש', למה נאמר 'משפן', מה הצורך
 16 בשניהם. משיבה הברייתא: אילו נאמר 'משפן' ולא נאמר 'מקדש',
 17 הייתי אומר שרק על ביאה בטומאה למשפן יהא חייב, שהרי חמור
 18 הוא המשכן, שמשפן פשמן המשפחה, ואילו על בית המקדש לא
 19 יהא חייב, שלא נמשח בשמן המשחה. ואם היה נאמר רק 'מקדש'
 20 ולא נאמר 'משפן', הייתי אומר שרק על ביאה בטומאה לבית
 21 המקדש יהא חייב, שהרי חמור הוא, שקדושתו קדושת עולם –
 22 שמאחר שנתקדש נאסרו הבמות לעולם, ואילו על המשפן לא יהא
 23 חייב, כיון שקדושתו אינה קדושת עולם. לכה נאמר משפן וכה
 24 נאמר מקדש, כדי לחייב בשניהם.
 25 הגמרא מתרצת ומבארת את שאלת הברייתא: רבי אלעזר בברייתא
 26 הכי קא קשיא ליה – זהו ביאור מה שהתקשה בו, מבדי משפן
 27 איקרי מקדש ומקדש איקרי משפן – הרי המשכן נקרא גם 'מקדש'
 28 והמקדש נקרא גם 'משכן' וכשכתוב אחד מהם כלול בו גם השני, ואין
 29 צורך בשני פסוקים כדי ללמד שיש חיוב בשניהם, אלא הפסוק
 30 הראשון מלמד חיוב על טומאה שבחוץ והפסוק השני מלמד חיוב על
 31 טומאה שבפנים, ועל כן קשה. נכתוב – וכתוב התורה או אידי
 32 ואידי – או בשני הפסוקים 'מקדש', או אידי ואידי 'משפן'
 33 ו'מקדש' למה לי – למה שינתה התורה את הלשון בין פסוק אחד
 34 לשני. ועל זה השיב רבי אלעזר, שאי אפשר היה לכתוב בשניהם
 35 'משכן', כיון שאז הייתי חושב שהכתוב השני לא בא ללמד על
 36 טומאה שבפנים, אלא למעט את המקדש, וכן להיפך, אבל הואיל
 37 ושינתה התורה וכתבה כאן 'משכן' וכאן 'מקדש', ודאי לא מיעטה אף
 38 אחד מהם, ושמע מינה תרתי – שומעים אנו את שני הדברים, גם
 39 ששניהם בכלל החיוב וגם את דין טומאה שבפנים.
 40 הגמרא מבררת היכן מצינו שהמשכן והמקדש נקראו בשני השמות.
 41 שואלת הגמרא: בשלמא מקדש איקרי משפן – המקדש נקרא
 42 משכן, או בשני הפסוקים 'ונתתי משפני בתוככם' (ויקרא כו יא), וזהו בית
 43 המקדש. אלא משפן דאיקרי מקדש, מנלן. אילימא שהמקור הוא
 44 מדכתוב בסדר המסעות במדבר 'ונסעו הקהתים נושאי המקדש'
 45 (במדבר י כא), דוחה הגמרא: תהוא בארון כתיב – הכוונה שם היא
 46 לארון הברית, שהקהתים היו מופקדים על נשיאתו.
 47 מתרצת הגמרא: אלא מהקא – מכאן מוכח, נאמר 'עשו לי מקדש
 48 ושכנתי בתוכם' (שמות כה ח), וכתוב בפסוק שאחריו 'ככל אשר אני
 49 מראה אותך את תבנית המשפן', הרי שהמשכן הוא 'המקדש'
 50 המוזכר בפסוק הקודם.
 51 שנינו במשנה: והשתחוה או ששקה כדי השתחואה וכו' חייב.
 52 הגמרא מפרשת באיזו השתחואה ובאיזו שהייה הנטמא בעזרה חייב.
 53 משמע דברי המשנה היא שחייב על השתחואה בלי שהייה, וכן על
 54 שהייה כשיעור השתחואה אף בלא להשתחוות: אמר רבא, לא שנו